

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Невідомої Оксани Андріївни на тему «Правове регулювання гендерної рівності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

17 березня 2025 року

1. **Актуальність теми дослідження.** Тема Невідомої Оксани Андріївни є актуальною, оскільки питання забезпечення рівних прав і можливостей для чоловіків і жінок має як соціальне, так і правове значення. Гендерна рівність є ключовим принципом та одним із критеріїв правової держави, що визначає рівень розвитку суспільства, а також рівень його інтеграції у світову спільноту. Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися міжнародних стандартів у сфері прав людини, що включають й принципи гендерної рівності. Попри існування законодавчої бази, зокрема Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», низка проблем залишається невирішеною, що зумовлює необхідність подальших наукових досліджень. На практиці спостерігається недостатня імплементація прийнятих норм, що пояснюється відсутністю ефективних механізмів контролю та відповідальності за їх недотримання, а також збереженням гендерних стереотипів у правозастосуванні, судовій практиці та діяльності органів державної влади. Проблеми гендерної нерівності є особливо актуальними у сфері ринку праці, де жінки частіше стикаються з дискримінацією, мають нижчий рівень заробітної плати порівняно з чоловіками на аналогічних посадах.

Зрештою, удосконалення правового регулювання гендерної рівності потребує комплексного підходу, що включає зміни в законодавстві, ефективне правозастосування, просвітницькі кампанії та міжнародне співробітництво. Правове регулювання гендерної рівності залишається важливим напрямом наукового дослідження, оскільки його ефективність визначає рівень дотримання прав людини.

2. **Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених у дисертації.** Дисертація є самостійною науковою працею, що містить ідеї та розробки здобувачки, які допомогли досягнути поставлених завдань. Ідеї та концепції інших авторів, використані в дисертації, мають відповідні посилання.

3. **Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень і рекомендацій.** Обґрунтованість висновків, пропозицій та рекомендацій зумовлена логічною структурою викладеного матеріалу, послідовністю виконання завдань та апробацією отриманих результатів, а також висновками, сформульованими для кожного розділу та загальними висновками дисертації. Достовірність отриманих результатів підтверджена застосуванням різноманітних методів дослідження: порівняльно-правового, формально-юридичного, методу аналізу та синтезу, історико-правового, та логіко-юридичного методів. Використання широкого спектру методологічних підходів дозволило проаналізувати проблемні аспекти та сформулювати обґрунтовані висновки, що забезпечують їх практичне значення.

4. **Наукова новизна отриманих результатів** полягає в тому, що ця дисертація є однією з перших в українській правовій науці, де комплексно досліджено питання, що присвячені особливостям забезпечення гендерної рівності, враховуючи міжнародні стандарти у цій сфері, зарубіжний досвід та практику ЄСПЛ та Суду ЄС. У результаті дослідження сформульовано ряд нових наукових положень, рекомендацій та висновків, зокрема:

уперше:

– здійснено аналіз прецедентної практики Суду ЄС щодо забезпечення гендерної рівності. Виявлено, що хоча у своїх підходах Суд ЄС сприяє протидії гендерної дискримінації, однак в окремих рішеннях він дотримується гендерних стереотипів, зокрема у тих випадках, коли йдеться про трудову сферу, материнство та розподіл обов'язків між батьками;

– запропоновано змінити розмір групи з п'яти до трьох кандидатів у багатомандатному виборчому окрузі на місцевих виборах, що сприятиме більш збалансованому гендерному представництву у партійних списках, оскільки запропонована система зменшує ризик домінування однієї статі у прохідній частині

списку, позаяк такий підхід забезпечує більш чітке дотримання принципу чергування кандидатів різних статей;

– запропоновано внести зміни до Методичних рекомендацій щодо проведення гендерного аудиту підприємствами, установами та організаціями, які затверджені наказом Міністерства соціальної політики України від 09 серпня 2021 року № 448: по-перше, пропонується чітко визначення вимог до кваліфікації зовнішніх фахівців, залучених до процесу аудиту, по-друге, під час проведення навчання для членів робочої групи акцент має робитись на розробці реальних сценаріїв гендерної дискримінації для того, щоб розуміти, як вирішувати реальні проблеми, по-третє, необхідно деталізувати план-графік для проведення гендерного аудиту, зокрема, у контексті чіткого розподілу часу, відведеного на кожен етап, а також необхідності визначити резервний час для непередбачуваних випадків, по-четверте, слід розширити способи збору інформації, тобто не тільки шляхом самостійного анонімного заповнення анкет працівниками чи індивідуальних співбесід, а й з можливістю онлайн-анкетування;

удосконалено:

– систематизацію положень норм міжнародного права щодо забезпечення гендерної рівності на основі визначення ключових вимог, які має включати українське законодавство для здійснення гармонізації та відповідності міжнародним стандартам з метою забезпечення єдиних підходів до правового регулювання;

– підхід до аналізу законодавства про гендерну рівність на основі узагальнення основних тенденцій упровадження механізмів забезпечення гендерної рівності та недискримінації до національного законодавства держав;

набули подальшого розвитку:

– дослідження історичного розвитку правового фемінізму, враховуючи досвід та діяльність українського феміністичного руху, що дало змогу простежити його еволюцію, виявити особливості українського феміністичного руху та проаналізувати внесок феміністичних ініціатив у формування правового підходу до забезпечення гендерної рівності;

– аналіз еволюції концепції гендерної рівності з урахуванням сучасного контексту, зокрема впливу повномасштабної збройної агресії РФ проти України, що має наслідком трансформації правових норм у сфері забезпечення гендерної рівності в екстраординарних умовах та їхнього впливу на подальші зміни у досліджуваній сфері;

– дослідження інноваційних підходів у сфері забезпечення гендерної рівності та подолання гендерної дискримінації, враховуючи сучасні комплексні міжсекторальні стратегії, державні політики, ініціативи з боку бізнесу та суспільства загалом.

5. Теоретичне та практичне значення роботи. Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що в ньому було систематизовано, доповнено та набули подальшого розвитку основні наукові положення, що стосуються правового регулювання гендерної рівності, зокрема в аспекті забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків. Практичне значення отриманих результатів дисертації полягає в тому, що обґрунтовані в цьому дослідженні висновки та пропозиції можуть бути використані, зокрема, у:

– *науково-дослідній роботі* – для порівняння правових механізмів зарубіжних держав у питанні забезпечення гендерної рівності, критичного аналізу правових норм та розробки нових теоретичних підходів у сфері забезпечення гендерної рівності;

– *законотворчій роботі* – для підготовки проєктів законів про внесення змін до чинного законодавства, яке регулює питання забезпечення рівних можливостей для жінок та чоловіків;

– *правозастосовній діяльності* – для використання у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

– *освітньому процесі* – для викладання навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Права людини», «Захист прав у публічному урядуванні», а також для підготовки навчальних посібників та підручників для студентів закладів вищої освіти;

– *правозахисній діяльності* – для забезпечення захисту прав людини у сфері забезпечення гендерної рівності.

6. **Повнота викладення матеріалів дисертації у наукових працях, опублікованих автором.** Основні положення та результати дисертації були відображені у 6 публікаціях. Серед них: 4 наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Невідома О. А. Генеза та сучасний стан гендерної політики в Україні: досягнення та перспективи розвитку. *Право і суспільство*. 2024. № 3. С. 452-456. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.69>.

2. Невідома О. А. Гендерна дискримінація: правовий аспект у контексті національного та міжнародного законодавства. *Право та державне управління*. 2024. № 1. С. 398-402. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.56>.

3. Невідома О. А. Особливості правового регулювання зміни статі в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 591-593. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/141>.

4. Невідома О. А. Еволюція підходів ЄСПЛ у справах щодо гендерної рівності. *Правові новели*. 2024. № 23. С. 373-378. DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.48>.

та 2 наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Невідома О. А. Правове регулювання гендерної рівності у США. *International scientific conference “Scientific innovations in law amidst the impact of the Russian-Ukrainian war on the legal system”*: conference proceedings (February 7–8, 2024. Riga, the Republic of Latvia). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. P. 268-270.

6. Невідома О. А. Міжнародно-правовий аспект захисту прав трансгендерних осіб. *International scientific conference The latest law developments: Conference Proceedings* (April 3–4, 2024. Wloclawek, Republic of Poland). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. P. 232-235.


7. **Відповідність чинним вимогам.** Анотація, структура та обсяг дисертації відповідають установленим вимогам. Дослідження Невідомої Оксани Андріївни на тему «Правове регулювання гендерної рівності» є завершеною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв’язують конкретне наукове завдання, яке є цінним для розвитку сучасної юридичної науки. Науковий рівень дисертації відповідає вимогам, які визначені у Порядку

присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

8. **Оцінка мови та стилю дисертації.** Дисертація написана українською мовою відповідно до норм правопису, а характер викладу матеріалу відповідає науковому стилю.

9. **Рекомендація дисертації до подання у разову спеціалізовану вчену раду.** Результати дисертації апробовано на міжкафедральному засіданні кафедри теорії та історії держави і права та кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права від 17 березня 2025 року (Протокол № 1). За результатами засідання кафедри ухвалено рішення про надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Невідомій Оксані Андріївні на тему «Правове регулювання гендерної рівності».

Головуюча на засіданні,
завідувачка кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
ДВНЗ «УжНУ»


Тетяна КАРАБІН

Підпис Тетяни КАРАБІН засвідчую.

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»


Олена МЕЛЬНИК

